

6.Ороховська Л. А. Медіакультура в контексті цивілізаційного розвитку: автореф. дис... д-ра філос. наук: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Л. А. Ороховська. – К., 2015. –34 с.

В докладе раскрыты основные характеристики медиакультуры как универсальной социокультурной среды, определяющей современный уровень развития коммуникативных практик и реализацию культуротворческого потенциала личности.

Ключевые слова: медиакультура, коммуникация, информационные технологии.

The report covers the main characteristics of the media culture as a universal social and cultural environment, which determines the current level of development of communicative practices and the implementation of cultural and creative potential of the person.

Keywords: media culture, communication and information technologies.

УДК 124.4:159.955.4

Л.В. Чорна

РОЛЬ СУСПІЛЬНОГО ІДЕАЛУ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПОЛІ

Стаття присвячена аналізу основних ознак суспільних ідеалів, що є основною передумовою деформації свідомості суспільства. Розглянуто особливості перетворення ідеалу на утопію, підміни істинних ідеалів хибними. Показано можливі вияви антиісторизму в обраному контексті. На підставі проведеного дослідження наведено основні положення, необхідні для коректного розуміння суспільного ідеалу, а також для запобігання повної відмови від нього.

Ключові слова: ідеал, суспільний ідеал, утопія, суспільний розвиток.

Серед першочергових завдань суспільного розвитку України задекларовано такі питання, як розвиток громадянського суспільства, збереження територіальної цілісності, відновлення довіри до усіх гілок

державної влади, підвищення рівня політичної та правової свідомості громадян.

Проте на фоні вирішення наведених проблем зовсім замало уваги приділяється пошуку кореневої причини їх виникнення. На жаль, можна констатувати, що усі заходи з покращення суспільного життя починаються з трансформації наслідків, а не усвідомлення істинних глибинних передумов кризових явищ. Так, усі державні події, що мають місце в Україні протягом останніх десятиліть, відбуваються на небезпечному фоні масового скепсису та нігілізму, можна сказати, за наявності певних ознак деформації суспільної свідомості.

Намагаючись покращити зовнішні умови суспільного життя, усі зусилля у інформаційному полі прикладають до зміни форми, тоді як зміст та внутрішні процеси або залишаються поза увагою, або на них часто-густо не вистачає часу в сучасному соціокультурному інформаційному просторі. Разом з тим, ніщо не залишається на місці. Як відомо, в нашому дихотомічному світі все рухається в двох напрямках: розвитку або деградації, еволюції або інволюції.

Отже, і процеси, що мають місце у людській свідомості, не є сталими. Говорячи про нинішню ситуацію в Україні, слід в першу чергу звернути увагу на таку «базову умову» успішності будь-яких державних реформ, як стан суспільної свідомості. Як зазначено вище, найяскравішими рисами нинішньої суспільної свідомості є скепсис, зневірення та нігілізм, які водночас є наслідками усього історичного минулого незалежної України, та поряд з цим і причинами гальмування подальшого суспільного розвитку. Адже за відсутності віри народу у потенціал держави, досить складно втілити будь-які, навіть найщиріші, задуми з покращення суспільного життя.

На перший погляд може здаватися, що причинно-наслідковий зв'язок між відмовою від суспільного ідеалу як орієнтиру суспільного розвитку та масовим розповсюдженням політичного та правового нігілізму досить розмитий.

Проте, можна дійти до простого умовиводу: якщо людина не знає своєї найвищої мети у житті та не має віри у найвищі цінності, вона не буде й мати тієї основи свого розвитку, що надасть їй можливість бути впевненою у вірності обраного шляху.

Аналогічна доля спіткає і суспільство, що не обрало для себе найважливіший орієнтир розвитку, який дозволяв би фокусуватись не

лише на негайних матеріальних та фізичних потребах, а й на відповідному своїм особливостям духовному ідеалі.

Хоча віра людини в ідеал є настільки ж непохитною, наскільки є сильним бажання бачити його здійсненим, велика сила цього бажання породжує значні розчарування у людства. «Усвідомлення факту нездійсненності якого-небудь ідеалу в результаті тривалого і цілеспрямованого руху до нього призводить до виникнення однієї з трьох можливих ситуацій: відмови від самого ідеалу; свідомого пониження якісної «планки» ідеалу, що водночас не супроводжується відмовою від визнання його цінності та істинності в якості тенденції; підміні змісту ідеалу при збереженні видимості вірності початковій ідеї» [1, 146].

Так, зокрема, критики ідеалу гуманізму наполягають на тому, що головним мотивом людської діяльності завжди буде особистий інтерес, егоїзм, стремління використати іншого, схильність до домінування, що в свою чергу буде призводити до соціальної й культурної нерівності та конфліктів. На їх думку, слід обмежитись створенням таких соціальних, економічних і політичних механізмів, що не дозволятимуть конфліктам руйнувати самі соціальні відносини.

Представники таких поглядів підкреслюють недоцільність культивування будь-яких високих суспільних ідеалів, оскільки спроби розвитку сутнісних сил людини, зменшення відчуження та експлуатації свідчать лише про намагання втілення утопій, сумний досвід чого вже отриманий. З огляду на наведене, в якості запоруки успішного суспільного розвитку пропонується деідеологізація та відсутність будь-яких соціальних ідеалів за наявності суто технологічних правил, норм і процедур діяльності. Цілком зрозумілими є причини відмови, зокрема, нашого суспільства від єдиного суспільного ідеалу.

Як точно підкреслює відома українська дослідниця утопії Т. Розова: «Раціональний підхід до сфери суспільних відносин дозволив створити утопію як моделювання майбутнього. Тому не дивно, що соціальні утопії появляються в епоху наукової революції Нового часу. Наукові відкриття як засіб передбачення природних явищ привели до оптимістичної віри в те, що можна сформулювати і закони суспільного розвитку, на основі яких передбачався майбутній соціальний розвиток. Як цілковито нова форма освоєння майбутнього, заснована на

раціоналістичному світогляді, виникає та яскраво розквітає на ґрунті західноєвропейської культури утопія» [2, 123].

Але нещодавній історичний досвід побудови «світлого майбутнього» насильницькими методами назавжди відбився у нашій свідомості. Разом з комуністичною утопією, яка довгий час декларувалася як суспільний ідеал, ми сьогодні намагаємося взагалі відмовитися від суспільного ідеалу. Тому перед тим, як оцінювати ті, чи інші суспільні ідеали, необхідно брати до уваги причини й передумови їх можливого викривлення та зловживання ними. При цьому слід зазначити, що аналіз різних ознак деформації суспільних ідеалів дозволив окреслити своєрідний алгоритм цього процесу.

Суспільний ідеал має сприйматися не як результат або досягнута мета, а як безкінечний шлях вільного розвитку, а також має відправлятися від ідеї існування абсолютного у відносному, у зв'язку з чим необхідно постійно пам'ятати про його неповне здійснення та мінливу природу. При цьому жодний суспільний ідеал не може бути виправданий, якщо в жертву ідеї «світлого майбутнього» приноситься теперішнє людини. При цьому слід раз і назавжди відмовитися від думки знайти спосіб відкриття абсолютної форми життя та засобів здійснення земного раю, рівно як і від надії досягнення в майбутньому такої блаженної пори, яка могла б стати останньою стадією і заключним періодом історії. Суспільний ідеал має сприйматися як лінія горизонту, з якою порівнював його Кант, яку людина ніколи не зможе досягнути, але втративши, не буде усвідомлювати й перспективи свого розвитку.

Повертаючись до осмислення проблем сучасного державотворення в Україні, слід наголосити, що головною загрозою для державності України наразі є не зовнішні вороги, а внутрішні. Основним викликом для нашого суспільства є не жахливий соціально-економічний стан, а психологічний стан українського народу, що характеризується відсутністю віри як в окремі політичні персоналії, так і в можливість найближчого виходу з замкненого кола державної неспроможності. І, на жаль, ця проблема не може бути вирішена на матеріально-побутовому рівні. Її розв'язання пов'язується з можливістю віднайдення суспільного ідеалу в якості тих світоглядних ціннісних орієнтирів, що єднатимуть людей на духовному рівні та сприятимуть зародженню в них віри не лише в краще майбутнє, а в гідне сьогодення.

Разом з тим, слід пам'ятати, що процес вибору та слідування суспільному ідеалу як ціннісному орієнтирові суспільного розвитку є неймовірно відповідальним та складним. Адже задля духовного підйому народу України та благополучного еволюційного розвитку суспільства важливим є не лише свідомий вибір самого суспільного ідеалу, а дотримання ціннісних орієнтацій на шляху до нього з метою запобігання його викривлень та перетворення на чергового ідола.

Список використаних джерел

1. Идеал, утопия и критическая рефлексия. РАН, Институт философии; отв. ред. В.А. Лекторский. – М.: РОССПЭН, 1996. – 302с.
2. Розова Т.В. Утопія та сучасність / Т.В. Розова. – Одеса: Астропринт, 1997. – 132с.

Статья посвящена анализу основных признаков искажения общественных идеалов, что является основной предпосылкой деформации политического и правового сознания общества. Рассмотрены особенности преобразования идеала в утопию, подмены истинных идеалов ложными, применение насильственных методов для воплощения идей общественного развития. Показаны возможные проявления антиисторизма в выбранном контексте. На основании проведенного исследования приведены основные положения, необходимые для корректного понимания общественного идеала, а также предотвращения полного отказа от него.

Ключевые слова: идеал, общественный идеал, утопия, общественное развитие.

The article analyzes the main features of social ideals distortion, which is the main premise of deformation of society political consciousness and sense of justice. The author examines the peculiarities of transformation of the ideal to utopia, substitution of true ideals for false ones, the application of forcible methods for realization of social development ideas. The article reveals possible manifestations of anti-historical method in given context. There are pointed out the principal propositions to prevent complete renunciation of social ideal.

Keywords: Ideal, Social Ideal, Utopia, Social Development.